

## **ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УХВАЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ**

**СЕРЕДА Юрій Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та фінансового права, Національний університет біоресурсів і природокористування України**

<https://orcid.org/0000-0001-5244-3573>

**УДК 343.1**

**DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.10>**

*У статті розкриваються особливості ухвалення процесуальних рішень на початковому етапі розслідування, аналізуються положення КПК та висновки вчених щодо їхніх теоретичних аспектів та процесуальної регламентації, уточнена їх сутність та види, вимоги, яким вони повинні відповідати, їхнє матеріально-правове та процесуальне значення, приводи та підстави їх ухвалення та форма, якої вони повинні набувати.*

*Внесені пропозиції щодо вдосконалення відповідних норм КПК, зокрема: 1) оскільки в ході розслідування особи перефоровані у ч. 1 ст. 110 КПК можуть ухвалювати не тільки процесуальні, а й управлінські (організаційні) рішення, то категоричний висновок законодавця, закріплений у ч. 1 ст. 110 КПК що «процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду» потребує уточнення; 2) оскільки правовий статус і самого факту занесення відомостей до ЄРДР, і відомостей, які до нього занесені, КПК не визначені, факт занесення відомостей до ЄРДР ознаками процесуального рішення не відзначається, а необхідність ухвалення такого рішення і щодо відкриття провадження, і щодо початку розслідування КПК не передбачена, то це суперечить і засаді правової визначеності, і методологічним настановам щодо виникнення процесуальних правовідносин, згідно з якими їх підставами є юридичні факти, а також засаді забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; 3) згідно з процесуальними вимогами щодо посвідчення юридичних*

*фактів, рішення про відкриття провадження у справі повинне відзначатись ознаками відповідного процесуального документа, який би й посвідчував факт офіційного ініціювання правовідносин, спрямованих на здійснення судочинства і, крім інших, виконував би функцію процесуальної підстави і для занесення цього факту до ЄРДР, і для початку розслідування, а тому воно повинне відповідати вимогам ч. 3 ст. 110 КПК, згідно з якою рішення слідчого та прокурора ухвалюються у формі постанови; 4) стаття 110 КПК, потребує таких уточнень: а) її ч. 1 потрібно викласти так: «Процесуальними є лише ті письмові та вмотивовані рішення слідчого, прокурора, слідчого судді і суду, ухвалення яких прямо передбачене в КПК»; б) у її ч. 3 слова «Рішення слідчого прокурора приймаються у формі постанови» викласти у редакції «Процесуальні рішення слідчого, прокурора ухвалюються у формі постанови»; 5) рішення про відкриття провадження у справі у формі відповідної постанови для слідчого мало б бути процесуальною, а її зміст, тобто обґрунтування в ній наявності достатніх даних про вчинене кримінальне правопорушення, – фактичною підставою для початку розслідування.*

*Ключові слова: процесуальні документи, процесуальні рішення, юридичні факти, юридичні акти, кримінальне провадження.*

### **Постановка проблеми**

Згідно зі ст. 110 КПК «процесуальними є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду».

А оскільки «за своїм змістом кримінально-процесуальна діяльність у цілому є системою передбачених законом процесуальних рішень і дій уповноважених суб'єктів», то з урахуванням їхнього як юридичного значення, так і того, що окремі положення КПК та висновки вчених щодо цієї проблеми є спірними, потребує уточнення розуміння і їх сутності, і вимог, яким вони повинні відповідати, і їхнього матеріально-правового та процесуального значення, і приводів та підстав їх ухвалення та форми, якої вони повинні набувати. Тобто висновок, що «реалізація закріплених у КПК гарантій законності й обґрунтованості прийняття процесуальних рішень на початковому етапі досудового провадження, при розгляді клопотань і скарг учасників процесу, у ході прокурорського нагляду, судового та відомчого контролю, потребує подальшого правового та організаційного забезпечення» [1, с. 85–93], є слушним.

**Метою статті є:** Уточнення сутності процесуальних рішень, їх видів та ознак, яким вони повинні відповідати, приводів і підстав їх ухвалення та внесення пропозиції щодо вдосконалення процесуальної регламентації цих питань.

#### **Виклад основного матеріалу**

При характеристиці процесуальних рішень важливо насамперед брати до уваги, що означає саме поняття «рішення» з наукознавчого погляду. А довідкова література орієнтує на те, що рішення – це твердий намір зробити що-небудь; висновок, результат, який досягають суб'єкти, обговоривши, обміркувавши що-небудь [2, с. 677]; один з необхідних моментів вольової дії, що полягає у виборі її мети і способів її досягнення та передбачає попереднє усвідомлення її завдань і засобів їх розв'язання, що передує фактичним діям, аналіз підстав, що свідчать «за» і «проти» його виконання, й закінчується прийняттям відповідного рішення [3, с. 455].

Різноманітність видів діяльності зумовлює необхідність прийняття відповідних рішень, зумовлених її специфікою, а з урахуванням цього поширеними є управлінські

(організаційні) рішення, які визначаються як «соціальний акт суб'єктів управління» або «свідомий акт організаційної діяльності керівника» [4, с.141].

Вважається, що такі рішення повинні відповідати вимогам: всебічної обґрунтованості, своєчасності, повноти змісту, повноважності, узгодженості з раніше прийнятими рішеннями тощо, врахування яких забезпечує якість цих рішень, під якою слід розуміти рівень їхньої відповідності характеру вирішуваних завдань функціонування і розвитку певних соціальних систем [5, с. 111–114].

Але серед різних видів рішень особливе місце посідають процесуальні рішення які визначаються як: «заснований на законах і підзаконних актах, аналізі та оцінці оперативної обстановки акт відповідного керівника, що містить постановку завдань, обґрунтування засобів їх розв'язання, прийнятий в установленому порядку і забезпечує організаційну сталість та вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ» [6, с. 397–398]; «свідомий і вольовий акт особи, що передбачає вибір між альтернативними варіантами можливої поведінки в процесі досягнення певної мети [7, с. 335]; «підзаконний правовий акт (постанова, вирок суду)» [8, с. 83].

Слід зазначити й те, що специфіка діяльності правоохоронних органів відзначається тим, що у її ході приймаються й управлінські рішення, що являють собою «прийнятий згідно з чинним законодавством правовий акт, у якому уповноважений орган чи посадова особа вирішує правові питання і висловлює владне волевиявлення по конкретній справі у межах своєї компетенції [9, с. 73].

Не варто забувати й того, що в ході розслідування слідчий ухвалює й тактичні рішення, спрямовані на розв'язання окремих процесуальних завдань.

А з урахуванням цих обставин позиція як законодавця, так і вчених, на думку яких: 1) рішення слідчого не є управлінським; 2) п. 8 ст. 40 КПК визначає повноваження слідчого щодо прийняття процесуальних рішень; 3) ст. 110 КПК присвячена процесуальним рішенням; 4) у її ч. 1 та ч. 3 йдеться про те, що «процесуальними рішеннями

є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду» [10, с. 40–41] потребує уточнення, оскільки вказані в ст. 110 КПК особи в ході своєї діяльності можуть ухвалювати й управлінські, і тактичні рішення, спрямовані на організацію ходу розслідування рішення та розв'язання окремих його завдань.

З урахуванням цих застережень і потрібно аналізувати рішення, які ухвалюються в ході кримінального провадження. А особливої уваги потребує питання ухвалення відповідних рішень на його початковому етапі оскільки, як відомо, згідно з чинним КПК України процесуальна його регламентація не передбачає ні стадії відкриття кримінального провадження, ні ухвалення з цього приводу відповідного рішення.

Водночас, якщо навіть відкриття провадження окремою стадією кримінального процесу не вважати, то його не можна не вважати самостійним процесуальним рішенням, яке є тим юридичним фактом, який зумовлює виникнення кримінально-процесуальних відносини та тим юридичним актом, який є правовою підставою для вчинення подальших процесуальних дій, пов'язаних з розслідуванням.

А про те, що цей доктринальний підхід щодо виникнення зазначених правовідносин фактично зберігається й у чинному КПК, свідчить те, що необхідність відкриття кримінального провадження впливає не тільки з вимог ст. 214 КПК, згідно з якою «слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного його виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про його вчинення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування», а насамперед, із закріпленої в ст. 25 КПК засади публічності, згідно з якою «прокурор, слідчий зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (за винятком випадків, коли воно може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого) або в разі надходження заяви (повідомлен-

ня) про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події цього правопорушення та особи, яка його вчинила», оскільки ст. 214 КПК визначено саму процедуру початку розслідування. Тобто оскільки відкриття провадження і початок розслідування є різними юридичними актами, спрямованими на виникнення правовідносин, які і за змістом, і за формою істотно відрізняються, то їх ототожнення є безпідставним.

Якщо ж врахувати й значення відкриття провадження, то рішення щодо нього мало б бути не тільки мотивованим і обґрунтованим, а й мати форму відповідного юридичного акта, тобто процесуального документа, який би й посвідчував цей юридичний факт. Тобто законність, вмотивованість і обґрунтованість процесуальних рішень і дій є вимогою, яка не тільки актуальна, а й значення якої зросло з проголошенням засади верховенства права як у Конституції, так і в ст. 8 КПК.

Що ж до того, чи є чинна процедура ухвалення процесуальних рішень з приводу відкриття провадження та початку розслідування оптимальною, то відповісти на ці питання можна лише з урахуванням і традиційних теоретико-правових настанов у цих питаннях, і поглядів учених та практики правовідносин. А оскільки цю проблему досліджували І. Басиста, В. Берназ, Н. Глинська, Д. Слинко, О. Татаров, С. Чернявський тощо, то в цій статті будуть проаналізовані лише спірні аспекти чинної регламентації ухвалення цих рішень.

Отже, як відомо, юридичні факти – це певні обставини, що склалися в житті людей і які зумовлюють виникнення, зміну або припинення правовідносин. А оскільки за вольовою ознакою серед цих фактів розрізняють діяння та події, то предмет правового регулювання насамперед є правомірні (юридичні акти і вчинки) та неправомірні (злочини і проступки) діяння. При характеристиці юридичних фактів слід брати до уваги те, що згідно з теоретико-правовими настановами вони: 1) є дискретними, тобто конкретними, індивідуальними явищами, які відбуваються в певних просторово-часо-

вих координатах; 2) їх настання зумовлене діяльністю людей, яка регламентована відповідними соціальними нормами; 3) їхнім змістом є інформація про обставини, що стосуються прав та інтересів суб'єктів права, а тому є предметом правового регулювання; 4) мають певну форму зовнішнього прояву; 5) відзначаються наявністю або відсутністю зв'язку з іншими явищами об'єктивної дійсності (наприклад, з вчиненням правопорушенням); 6) прямо або опосередковано передбачені нормами права (тобто або вичерпно визначені в правовій нормі, або лише впливають з їх змісту); 7) зафіксовані та посвідчені уповноваженими особами, або потребують доведення їх наявності у визначений законом спосіб; 8) зумовлюють передбачені законом правові наслідки, тобто виникнення, зміну або припинення правовідносин.

Практичне значення юридичних фактів полягає в тому, що будь-яка юридично значима соціальна ситуація у сферу правового регулювання попадає не безпосередньо, а через юридичний факт. Але щоб надати правову оцінку юридичному факту, він спочатку повинен бути виявлений, належним чином зафіксований та підтверджений (посвідчений) за допомогою фактичних даних, які, з одного боку, є засобами підтвердження наявності або відсутності таких фактів, а з іншого – й самі можуть ставати юридичними фактами. Водночас, фактична основа правозастосовного акта іноді може обґрунтовуватись не тільки встановленими і доведеними фактами, а й фактами, які визнані загальновідомими, а тому мають преюдиціальне значення, а також презумпціями.

Важливим є те, що у фактофіксуючій діяльності, яка є основою розслідування, необхідно розрізняти діяльність загального і спеціального призначення. Загальна пов'язана з реєстрацією фактів та обставин, що їх супроводжують, незалежно від їх використання в конкретних правовідносинах (фіксація віку, стажу), а спеціальна – здійснюється уповноваженою особою в конкретній юридичній справі і лише в межах, необхідних для її вирішення.

Особливостями спеціальної фактовстановлюючої діяльності є те, що її результати,

закріплені в правозастосовчому акті (постанові, рішенні, вирокі), можуть набувати або індивідуального, або нормативного значення і використовуватись для вирішення інших юридичних справ.

Важливо враховувати й те, що фіксація і посвідчення фактів взаємопов'язані але не тотожні види діяльності. Фіксація є реєстраційними діями, документальним закріпленням фактичних обставин. А посвідчення полягає в підтвердженні істинності фактів, наявності їх існування. Фіксація і посвідчення нерідко збігаються в одному акті, як, наприклад, посвідчення правочину, але можуть існувати й окремо, як, наприклад, посвідчення справжності документа.

А оскільки способи фіксації і посвідчення юридичних фактів можуть істотно відрізнятися залежно від характеру юридичного факту, його соціального значення, сфери правовідносин, то це є підставою для визначення різного ступеня “юридичної надійності” фіксованих і посвідчуваних ними фактів.

Таким чином, правозастосовна діяльність є процесом перетворення інформації про фактичні обставини в докази, їхній юридичній оцінці та кваліфікації, і ухвалення на цій основі процесуального рішення про визнання зазначених обставин конкретним юридичним фактом. А оскільки встановлення, доказування та оцінка юридичних фактів є головними складовими доказування, то з урахуванням цього вони повинні становити єдність змісту і форми, що й дає підстави визнавати їх юридичними актами, які найчастіше набувають форми відповідних документів.

Назва “юридичний акт” походить від латинських слів «actus» – дія, «actum» – документ і тлумачиться, як: 1) вчинок, дія; 2) офіційний документ [11].

Юридичні акти класифікують за: а) ступенем обов'язковості – нормативні (загальні) та індивідуальні (зокрема, правозастосовчі); б) характером регульованої діяльності – поведінкові регламентують фізичну поведінку, а роз'яснювальні – інтелектуальну діяльність); в) суб'єктами видання – законодавчі, президентські, виконавчі, судові та ін.; г) способом зовнішнього вираження

– усні (вербальні), письмові (документальні), діяльнісні (конклюдентні); д) юридичною формою – закони, укази, постанови, вирoki, рішення, ухвали, накази, інструкції [12, с. 80]; широтою охоплення суспільних відносин – нормативні акти (встановлюють загальні правила поведінки – норми права), індивідуальні (стосуються конкретного випадку) та інтерпретативні (акти офіційного тлумачення законів) тощо.

А якщо підставою класифікації юридичних актів є й коло суб'єктів, які їх вчиняють, то з урахуванням цього розрізняють й слідчі акти, тобто передбачені процесуальним законодавством форми фіксації прийнятих слідчим рішень чи здійснених ним дій у ході відкриття провадження та розслідування.

За змістом серед цих актів розрізняють: 1) постанови – акти слідчого щодо прийнятого ним рішення з питань, які виникають у ході розслідування і є формою висловлення ним владного веління, зумовлюють виникнення, зміну або припинення процесуальних правовідносин, підтверджують наявність або відсутність кримінально-правових (матеріальних) відносин; 2) протоколи процесуальних дій, у яких фіксується їх хід та результати; 3) акти слідчого, у яких він вважає за необхідне повідомити інших осіб про певні юридично значущі обставини, що вимагають їхніх дій, прикладом яких є подання слідчого, письмове заперечення на вказівки прокурора, письмове доручення чи вказівки про проведення окремих процесуальних дій, вимога про надання певного документа тощо [13, с. 84–85].

Отже, якщо з практичного погляду процесуальна діяльність є системою передбачених законом процесуальних дій і рішень уповноважених суб'єктів [14, с. 80], то в теорії кримінального процесу загальнови-знаним є те, що будь-яка процесуальна дія завжди є або юридичним фактом, який породжує кримінально-процесуальні відносини, або дією, якою учасник цих правовідносин здійснює своє право або виконує свій обов'язок. А з теоретичного погляду кожна така дія вчинена в належній формі та закріплена в процесуальному документі є процесуальним актом.

Що ж до поняття «рішення», то воно є одним із необхідних моментів вольової дії, який полягає у виборі її мети і способів її досягнення. Його політико-правове значення в тому, що воно є не тільки логічним висновком, а й державно-владним приписом, який висловлює авторитет держави.

У структурі механізму прийняття рішення розрізняють об'єктивні та суб'єктивні фактори. Зокрема, об'єктивними факторами визнають: нормативні приписи, фактичні обставини вчиненого злочину, сукупність доказів, встановлених і досліджених у справі, а суб'єктивними – рівень професійної свідомості його суб'єкта, соціальну спрямованість його особистості, особливості його психологічного стану і процесів, пов'язаних з розглядом справи [15, с. 61].

Серед рішень, які приймаються в ході розслідування розрізняють: за змістом – рішення по суті справи, ті, що супроводжують й забезпечують їх прийняття і супутні рішення; за їх завданнями – процесуальні, організаційні й тактичні рішення; залежно від етапу провадження – початкові, прийняті в ході розслідування і заключні тощо. Але найважливішими серед них є процесуальні рішення, що підтверджується й назвою ст. 110 КПК «Процесуальні рішення».

А оскільки в правовідносинах процесуальні рішення є юридичними актами, які зумовлюють їх виникнення, зміну або припинення, то специфіка кримінального процесу зумовлює необхідність розрізнити серед них «акти-дії» та «акти-документи», що й відповідає етимологічному значенню терміна «акт». А юридичне значення процесуальних актів визначає необхідні вимоги як щодо підстав їх ухвалення, так і щодо їхнього змісту та форми.

Саме тому акти-дії вчиняються на підставі рішень, найчастіше не втілених у письмову форму, а їх прикладом є тактичні рішення. Про те, що такі рішення приймаються, можна судити лише виходячи з факту здійснення і отримання результатів провадження конкретної дії. Так, прийняття слідчим рішення по проведенню якогось із видів допиту не потребує його закріплення у відповідному попередньо складеному письмовому документі – рішенні. А про те, що така

дія проведена на підставі раніше прийнятого рішення, стає очевидним із самого факту і результатів її проведення [16, с. 20–21].

Однак провідне значення в процесуальній діяльності належить актам застосування права, які є певного роду веліннями, вимогами, наказами, у яких висловлена воля уповноваженого органу чи особи, яка її здійснює. Ці акти ухвалюються в ході виконання процесуальних завдань і є юридичними актами, спрямованими на виникнення, зміну або припинення процесуальних правовідносин. Основними з таких актів і є процесуальні рішення, які згідно з законом можуть ухвалюватись у формі постанов, ухвал, вироків, санкцій, угод тощо.

Враховуючи юридичний зміст рішень у сфері судочинства, вони розглядаються як: індивідуальні акти застосування права; акти, які встановлюють нові, змінюють чи скасовують чинні правові норми; підзаконні правові акти (вирок суду, постанова); акти, видані в установленій законом процесуальній формі, у яких уповноважені особи та органи в межах своєї компетенції, у визначеному законом порядку дають відповіді на питання, що виникають у справі.

З урахуванням суб'єктів, які ухвалюють ці рішення, розрізняють і процесуальні рішення слідчого, які визначаються як: правовий акт, у якому слідчий, у межах своєї компетенції, у визначеному КПК порядку, висловлює у вигляді державно-владного веління висновки про хід виконання конкретних процесуальних дій, що зумовлено необхідністю досягнення завдань судочинства і вимогами закону щодо фактичної ситуації яка склалася [17, с. 62]; це оформлена відповідно до вимог КПК, всебічно обґрунтована, своєчасна, змістовна, владна, узгоджена з раніше прийнятими та реальна для виконання програма дій, яка вимагає глибоких психологічних знань суб'єкта – слідчого та закріплена в процесуальному документі [10, с. 52] тощо.

Водночас, різноаспектність процесуальної діяльності зумовлює необхідність поряд з актами застосування права розрізняти й акти у вигляді: а) юридично значимих волевиявлень, що здійснюються у формі заяв,

скарг, повідомлень, клопотань; б) дій (виклик свідків, запрошення понять тощо).

За загальними правилами процесуальне рішення має точну назву, яка вказується в заголовку, і містить такі атрибути як: дату і місце ухвалення, повне найменування органу, який ухвалив цей акт, підписи особи або осіб, які ухвалили це рішення. Але головною складовою процесуального рішення є чітко визначений його зміст, та докладно мотивовані підстави його ухвалення. А з урахуванням цього в його структурі розрізняють вступну, мотивувальну та резолютивну частини.

Іншу групу процесуальних актів складають протоколи слідчих і судових дій, якими посвідчується факт здійснення, зміст і результати відповідних слідчих і судових дій (огляд, обшук, допит тощо). Їхні форми, вимоги до змісту, правила їх підписання і внесення зауважень, детально регламентовані законом.

Узагальнення поглядів учених дає підстави для висновку, що основними ознаками процесуальних рішень є те, що вони: 1) є правовими актами, які можуть бути ухвалені тільки уповноваженими органами і посадовими особами, у межах їхньої компетенції; 2) висловлюють їхні владні веління щодо виникнення, зміни чи припинення процесуальних правовідносин; 3) відзначаються владно-розпорядчим характером, який виявляється в тому, що в них не тільки реалізуються владні повноваження суб'єктів, що ведуть процес, але й містяться певні вказівки, що детермінують поведінку інших його учасників; 4) мають обов'язковий характер для всіх фізичних і юридичних осіб, яких вони стосуються; 5) мають пізнавально-посвідчувальний характер, який полягає в тому, що вони не лише виражають певний рівень пізнання тих чи інших обставин на момент їх винесення, а й фіксують результат досягнутого рівня пізнання; 6) спрямовані на вирішення конкретних кримінально-правових, кримінально-процесуальних і кримінологічних завдань; 7) повинні бути ухвалені в установленому законом порядку та формі.

Але оскільки наведені вимоги, яким повинні відповідати процесуальні рішення,

виводились лише на основі засади законності, то вони потребують уточнення з урахуванням засади верховенства права, змістом якої є їхня правомірність.

А правомірними такі рішення можуть бути визнані лише за умов: 1) ухвалення їх уповноваженою на це особою; 2) наявності для цього належних фактичних та процесуальних підстав; 3) ухвалення їх у визначеній законом формі, з дотриманням визначеної законом процедури; 4) ухвалення їх з дотриманням загальновизнаних прав, свобод і законних інтересів учасників процесу, яких вони стосуються, а також чинного законодавства та інших загальновизнаних соціальних регуляторів суспільних відносин; 5) створення умов кожній особі, якої вони стосуються для вільного висловлення її думки щодо їх змісту та щодо їх оскарження [18, с. 99].

Що ж до дотримання цих вимог у ході відкриття кримінального провадження, то воно проявляється в дотриманні належної правової процедури щодо: 1) безумовного прийняття і реєстрації заяв (повідомлень) про вчинені правопорушення; 2) належної їх оцінки і реагування на них по суті; 2) обов'язкового встановлення наявності підстави для відкриття або відмови у відкритті провадження; 3) чіткого і обґрунтованого мотивування прийнятого з цього приводу рішення; 4) своєчасного інформування з приводу прийнятого рішення осіб, які здійснюють організаційне і процесуальне керівництво зазначеною діяльністю; 5) повідомлення інших зацікавлених осіб про прийняте рішення за відповідною заявою (повідомленням) та надання їм можливості для його оскарження; 6) наявністю чітких процесуальних механізмів реагування на зазначену скаргу.

Водночас при вдосконаленні правової регламентації означених правовідносин, потрібно враховувати ті орієнтири визначення правомірності підстав прийняття процесуальних рішень, що використовуються в інших видах судочинства. Так, згідно з ч. 3 ст. 2 КАС у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони: 1) на

підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 2) з використанням повноваження з метою, з якою воно надане; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням засади рівності перед законом; 8) пропорційно, тобто з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і завданнями, на розв'язання яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку.

З урахуванням цього, стає очевидною необхідність передбачити в КПК офіційне визначення основних вимог не тільки до підстав, а й до випадків ухвалення та змісту і форми відповідного процесуального рішення. Якщо ж порівняти ці настанови з чинною процедурою ухвалення процесуальних рішень щодо відкриття провадження та розслідування, то його результати дають підстави для висновку, що положення і ст. 110, які стосуються процесуальних рішень у цілому, і ст. 25, які стосуються ухвалення рішення щодо його відкриття, і ст. 214 КПК, які стосуються ухвалення рішення щодо початку розслідування, а також окремі висновки, висловлені з приводу них ученими, цим вимогам не відповідають, що потребує їх коригування.

### **Висновки**

1. Оскільки в ході розслідування особи перераховані в ч. 1 ст. 110 КПК, можуть ухвалювати не тільки процесуальні, а й управлінські (організаційні) і тактичні рішення, то категоричний висновок законодавця, закріплений у ч. 1 ст. 110 КПК, що «процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду» є хибною і потребує уточнення.

2. Оскільки правовий статус і самого факту занесення відомостей до ЄРДР, і відомостей, які до нього занесені, КПК не визначені, факт занесення відомостей до ЄРДР

ознаками процесуального рішення не відзначається, а необхідність ухвалення такого рішення і щодо відкриття провадження, і щодо початку розслідування КПК не передбачена, то це суперечить і засаді правової визначеності, і методологічним настановам щодо виникнення процесуальних правовідносин, згідно з якими їх підставами є юридичні факти, і засаді забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.

3. Згідно з вимогами щодо посвідчення юридичних фактів, рішення про відкриття провадження в справі повинне відзначатись ознаками відповідного процесуального документа, який би й посвідчував факт офіційного ініціювання правовідносин, спрямованих на здійснення судочинства і, крім інших, виконував би функцію процесуальної підстави і для занесення цього факту до ЄРДР, і для початку розслідування, а тому воно повинне відповідати вимогам ч. 3 ст. 110 КПК згідно з якою рішення слідчого та прокурора ухвалюються у формі постанови.

4. Стаття 110 КПК, потребує і таких уточнень: а) її ч. 1 потрібно викласти так: «Процесуальними є лише ті письмові та вмотивовані рішення слідчого, прокурора, слідчого судді і суду, ухвалення яких прямо передбачене в КПК»; б) у її ч. 3 слова «Рішення слідчого прокурора приймаються у формі постанови» викласти у редакції «Процесуальні рішення слідчого, прокурора ухвалюються у формі постанови».

5. Рішення про відкриття провадження в справі у формі відповідної постанови для слідчого мало б бути процесуальною, а її зміст, тобто обґрунтування в ній наявності достатніх даних про вчинене кримінальне правопорушення, – фактичною підставою для початку розслідування.

#### Література

1. Чернявський С.С., Татаров О.Ю. Правове та організаційне забезпечення розгляду в ОВС зав і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події. Бюлетень міністерства юстиції України. 2013. № 2.

2. Ожегов С.И. Словарь русского языка. Под ред. Н. Шведовой. Москва: Русский язык, 1991.

3. Большая советская энциклопедия. 2-е изд. 1955. Т. 36.

4. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: підручник. Харків: Ун-т внутр. справ, 1998.

5. Державне управління: навч. посіб. А. Мельник та інші. За ред. А. Мельник. Київ: Знання-Прес, 2003.

6. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник. За ред. Ю. Кравченка. Київ: Нац. академія внутрішніх справ України, 1999.

7. Юридична енциклопедія: в 6 т. Редкол.: Ю. Шемшученко та ін. Київ: Укр. енциклопедія, 1998. Т. 5: П-С. 2003.

8. Баранник П.Д. Управлінська діяльність у системі органів внутрішніх справ на регіональному рівні: глосарій. Штаб УМВС України, Вид-во «Моноліт», 2007.

9. Слинко Д.В. Процесуально-правовий механізм формування і прийняття рішень в органах внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2002.

10. Басиста І.В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування: теоретичні і практичні проблеми: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013.

11. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь. Москва: Русский язык. 1976.

12. Рабінович П. Акт юридичний. Юридична енциклопедія: в 6 т. Київ. Укр. енциклопедія ім. М. Бажана, 2002. Т.1.

13. Нор В.Т. Акти слідчі. Юридична енциклопедія. Т. 1. С. 84–85.

14. Котюк І.І. Кримінальне, кримінально-процесуальне та кримінально-виконавче право України: гендерна експертиза. Київ: Логос, 2004.

15. Грошевой Ю. Функции профессионального правосознания судьи в механизме принятия решения по уголовному делу. Проблемы соц. законности, 1982. Вып. 10.

16. Глинська Н.В. Обґрунтування рішень у кримінальному процесі: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2003. 18 с.

17. Берназ В., Смоков С. Рішення слідчого (криміналістичний, процесуальний та психологічний аспекти): монографія. Одеса: Одеськ. юр. ін-т НУВС, 2005.

18. Котюк О.І. Методологічні аспекти умов визначення і засобів забезпечення правомірності слідчих (розшукових) дій. Чернівці: Технодрук, 2020. 269 с.

#### References

1. Cherniavskiy S.S., Tatarov O.Yu. Pravove ta orhanizatsiine zabezpechennia rozghliadu v OVS zav i povidomlen pro kryminalni pravoporushennia ta inshi podii. Biuletен ministerstva yustytstii Ukrainy. 2013. № 2.

2. Ozhehov S.Y. Slovar russkoho yazyka. Pod red. N.Yu. Shvedovovoi. 16-e yzd. Moskva: Russkiy yazyk, 1991.

3. Bolshaia sovetskaia entsyklopedyia. 2-e yzd, 1955. T. 36.

4. Bandurka O.M. Upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy: pidruchnyk. Kharkiv: Un-t vnutr. sprav, 1998.

5. Derzhavne upravlinnia: navch. posib. A. Melnyk ta inshi. Za red. A. Melnyk. Kyiv: Znannia-Pres, 2003.

6. Plishkin V.M. Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav: pidruchnyk. Za red. Yu. Kravchenka. Kyiv: Nats. akademiia vnutrishnikh sprav Ukrainy, 1999.

7. Yurydychna entsyklopediia: v 6 t. Redkol.: Yu. Shemshuchenko ta in. Kyiv: Ukr. entsyklopediia, 1998. T. 5: P-S. 2003.

8. Barannyk P.D. Upravlinska diialnist u systemi orhaniv vnutrishnikh sprav na rehionalnomu rivni: hlosarii. Shtab UMVS Ukrainy, Vyd-vo "Monolit", 2007.

9. Slynko D.V. Protsesualno-pravovyi mekhanizm formuvannia i pryiniattia rishen v orhanakh vnutrishnikh sprav: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kharkiv, 2002.

10. Basysta I.V. Pryiniattia i vykonannia protsesualnykh rishen slidchoho na stadii dosudovoho rozsliduvannia: teoretychni i praktychni problemy: monohrafiia. Lviv: LvDUVS, 2013.

11. Dvoretzkyi Y.Kh. Latynsko-russkiy slovar. Moskva: Russkiy yazyk. 1976.

12. Rabinovych P. Akt yurydychnyi. Yurydychna entsyklopediia: v 6 t. Kyiv. Ukr. entsyklopediia im. M. Bazhana, 2002. T.1.

13. Nor V.T. Akty slidchi. Yurydychna entsyklopediia. T. 1. S. 84–85.

14. Kotiuk I.I. Kryminalne, kryminalno-protsesualne ta kryminalno-vykonavche pravo Ukrainy: henderna ekspertyza. Kyiv: Lohos, 2004.

15. Hroshevoi Yu.M. Funktsyy professyonalnoho pravosoznannya sudy v mekhanyzme pryiniattia reshenia po uholovnomu delu. Problemy sots. zakonnyty, 1982. Vyp. 10.

16. Hlynska N.V. Obgruntuvannia rishen u kryminalnomu protsesi: avtofef. dys. kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.09. Kharkiv, 2003. 18 s.

17. Bernaz V.D., Smokov S.M. Rishennia slidchoho (kryminalistychnyi, protsesualnyi ta psykholohichni aspekty): monohrafiia. Odesa: Odesk. yur. in-t NUVS, 2005.

18. Kotiuk O.I. Metodolohichni aspekty umov vyznachennia i zasobiv zabezpechennia pravomirnosti slidchykh (rozshukovykh) dii. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2020. 269 s.

#### PROBLEMATIC ASPECTS OF ADOPTING PROCEDURAL DECISIONS AT THE INITIAL STAGE OF THE INVESTIGATION

The article reveals the peculiarities of adopting procedural decisions at the initial stage of investigation; it analyses the provisions of the CPC and the conclusions of scholars regarding their theoretical aspects and procedural regulation, it clarifies their essence and types, the requirements they must meet, their substantive-law and procedural significance, the reasons and grounds for their adoption, and the form they must take. Proposals have been made to improve the relevant provisions of the Criminal-Procedure Code (CPC), in particular: 1) since, in the course of the investigation, the persons listed in Part 1 of Article 110 of the CPC may adopt not only procedural but also managerial (organizational) decisions, then the categorical conclusion of the legislator, enshrined in Part 1 of Article 110 of the CPC, that "Procedural decisions are all decisions by pre-trial investigation bodies, the prosecutor, the investigating judge, and the court" needs to be clarified; 2) since the legal status of the very

fact of entering information into the Unified Register of Pre-trial Investigations (*URPI*), as well as of the information entered in it, are not defined by the CPC, and the fact of entering information into the URPI is not marked as a procedural decision, and the need to adopt such a decision both to open proceedings and to initiate investigation is not provided for by the CPC, therefore, this contradicts both the principle of legal certainty and the methodological guidelines for the emergence of procedural legal relations, according to which their basis is legal facts, as well as the principle of ensuring the right to appeal procedural decisions, acts or omissions; 3) in accordance with the procedural requirements for certifying legal facts, the decision to open proceedings in a case must possess the characteristics of a relevant procedural document, which would certify the fact of the official initiation of legal relations aimed at the conduct of judicial proceedings and, among other things, would serve as a procedural basis for entering this fact into the URPI, as well as for the commencement of an investigation, and therefore it must comply with

the requirements of Part 3 of Article 110 of the CPC, according to which the decisions of the investigator and the prosecutor are made in the form of a resolution; 4) Article 110 of the CPC requires the following clarifications: a) Part 1 should be worded as follows: Only those written and reasoned decisions of the investigator, prosecutor, investigating judge and court, the adoption of which is directly provided for in the CPC, are procedural; b) in Part 3, the words “Decisions of the investigating prosecutor shall be made in the form of a resolution” should be reworded as follows: Procedural decisions of the investigator and prosecutor shall be made in the form of a resolution; 5) the decision to open proceedings in the form of a relevant resolution for the investigator should be procedural, and its content, i.e. the justification in it of the existence of sufficient data on the criminal offence committed, should be the factual grounds for the commencement of the investigation.

**Keywords:** procedural documents, procedural decisions, legal facts, legal acts, criminal proceedings.

